

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 03/24/2005
Spisová značka: 11 Tdo 1311/2004
ECLI: ECLI:CZ:NS:2005:11.TDO.1311.2004.1
Typ rozhodnutí: Usnesení
Heslo:
Dotčené předpisy:
Kategorie rozhodnutí:

11 Tdo 1311/2004

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky projednal v neveřejném zasedání konaném dne 24. března 2005 dovolání obviněných L. P. a J. P., proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 5. 2004, sp. zn. 8 To 50/2004, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 1 T 35/2003, a rozhodl t a k t o :

Podle § 265k odst. 1 tr. ř. s e z r u š u j í rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 20. 2. 2004, sp. zn. 1 T 35/2003 a usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 5. 2004, sp. zn. 8 To 50/2004.

Podle § 265k odst. 2 tr. ř. s e z r u š u j í také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Podle § 265l odst. 1 tr. ř. s e p ř i k a z u j e Krajskému soudu v Českých Budějovicích, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

O d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 20. 2. 2004, sp. zn. 1 T 35/2003, byli obvinění L. P. a J. P. uznáni vinnými trestnými činy vraždy podle § 219 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. a nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 1 tr. zák. Za tyto trestné činy byl L. P. odsouzen podle § 219 odst. 2, § 35 odst. 1 a § 29 odst. 1 a 3 tr. ř. k úhrmnému trestu odnětí svobody na doživotí, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. d) tr. zák. zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. J. P. byl odsouzen podle § 219 odst. 2 tr. zák., § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrmnému trestu odnětí svobody v trvání třinácti let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou. Současně bylo podle § 73 odst. 1 písm. c) tr. zák. rozhodnuto o zabránění pistole vz. 45, ráže 6,35 Browning. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. pak byla oběma obviněným uložena povinnost uhradit solidárně poškozené J. K. roz. S., bytem Č. B., E. D., škodu ve výši 3 637,50 Kč, L. S., roz. T., bytem L., okres Č. B., škodu ve výši 58 513 Kč, J. J., bytem N., M., R., škodu ve výši 12 250 Kč a E. S., bytem B., A. K., Rd. B. S., K., škodu ve výši 64 805 Kč, přičemž podle § 229 odst. 2 tr. ř. byly poškozená J. K. a L. S. se zbytkem svých nároků odkázány na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle zjištění krajského soudu se obvinění dopustili trestného činu vraždy tím, že dne 22. 7. 2003 kolem 16.00 hod. přijeli motorovým vozidlem, které řídil L. P. před dům čp. 118 ozbrojeni pistolemi, a to L. P. pistolí ČZ, vz. 45, ráže 6,35 Browning, J. P. pistolí ČZ, vz. 27, ráže 7,65 Browning, poté L. P. vyvolal slovní a fyzický konflikt s J. S., R. S., a H. K., do kterého se zapojil i J. P. a v průběhu tohoto konfliktu L. P. zastřelil třemi výstřely z pistole ČZ, vz. 45, ráže 6,35, do oblasti zad a hrudníku R. S., třemi výstřely ze stejné zbraně do oblasti zad J. S. a J. P. pěti výstřely z pistole ČZ, vz. 27, ráže 7,65 H. K. do oblasti zad, hrudníku, břicha a dolních končetin a v důsledku těchto střelných poranění R. S. a H. K. na místě zemřeli, J. S. zemřel při převozu do nemocnice.

Trestného činu nedovoleného ozbrojování se L. P. dopustil tím, že v přesně nezjištěné době si opatřil samonabíjecí pistolí ČZ vz. 45, ráže 6,35 Browning, včetně nejméně 97 ks ostrých nábojů ráže 6,35 Browning, zbraň použil ke střelbě dne 22. 7. 2003 v obci L., okres Č. B., a zbraň i s náboji přechovával do dne 24. 7. 2003, přestože mu nebyl vydán zbrojní průkaz jakékoli skupiny, který by ho opravňoval k nabytí, držení a nošení střelné zbraně a střeliva.

J. P. se pak trestného činu nedovoleného ozbrojování dopustil tím, že v přesně nezjištěné době si opatřil samonabíjecí pistolí ČZ, vz. 27, ráže 7,65 Browning, včetně nejméně 43 ks ostrých nábojů ráže 7,65 Browning, zbraň použil ke střelbě dne 22. 7. 2003 v obci L., okres Č. B., a zbraň i s náboji přechovával do 24. 7. 2003, přestože mu nebyl vydán zbrojní průkaz jakékoli skupiny, který by ho opravňoval k nabytí, držení a nošení střelné zbraně a střeliva.

Proti tomuto rozsudku krajského soudu podali oba obvinění odvolání, která Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 19. 5. 2004, sp. zn. 8 To 50/2004, podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítl. Opis tohoto usnesení byl doručen obviněnému L. P. dne 14. 6. 2004, jeho obhájci dne 11. 6. 2004, obviněnému J. P. dne 8. 7. 2004, jeho obhájci dne 11. 6. 2004 a Krajskému státnímu zastupitelství v Českých Budějovicích dne 10. 6. 2004.

Proti shora citovanému usnesení Vrchního soudu v Praze podali obvinění prostřednictvím svých obhájců dovolání, L. P. dne 9. 8. 2004 a J. P. dne 10. 8. 2004, kterými napadli jediný výrok tohoto rozhodnutí, jímž byla jako nedůvodná zamítnuta jejich odvolání.

L. P. jako důvody dovolání uvedl, že napadeným usnesením bylo rozhodnuto o zamítnutí odvolání proti rozsudku prvoinstančního soudu podle § 256 tr. ř., přičemž v předcházejícím řízení byly dány důvody dovolání spočívající v tom, že napadené rozhodnutí spočívalo na nesprávném hmotně právním posouzení věci, a že mu byl uložen trest odnětí svobody na doživotí, aniž by pro jeho uložení byly splněny zákonné podmínky. Odkázal přitom na zákonná ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) a l), odst. 2 tr. ř.

V textu tohoto mimořádného opravného prostředku obviněný L. P. uvedl, že oba soudy porušily zásady spravedlivého procesu, když opomenuly řádně odůvodnit řadu provedených důkazů či zamítly vznesené důkazní návrhy. Soudy neměly k dispozici žádné přesvědčivé důkazy o tom, který z obou obviněných zastřelil H. K. Odvolací soud sice uvedl, že závěr o tom, že střelcem byl J. P. není spekulací, ale pouze logickým vyústěním hodnocení důkazů, vycházel ale z nesprávné premisy, že je přesně zmapován jeho pohyb a jednání, které by tak vylučovalo, že na poškozeného střelil on.

Skutkový stav, který konstatovaly oba soudy tj., že zastřelil dvě z obětí zatím co J. P. jednu, nepovažuje za prokázány a nesouhlasí s ním. Z rozsudku nelze zjistit skutkový závěr soudu o tom, jakým způsobem došlo k vyprovokování vračky, jakým způsobem měl zastřelit otce a syna S., tzn. z jaké vzdálenosti a v jakém postavení vůči nim a obdobně jakým způsobem měl J. P. zastřelit H. K. Podle jeho názoru se soud opakovaně dostal do situace, kdy ne každý ze znaků trestného činu má svůj protipól v konkrétní zjištěné skutkové okolnosti, případně takový protipól nemá každá zákonná podmínka pro uložení trestu doživotí. Dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu spatřuje v tom, že odvolací soud stejně jako soud prvního stupně posoudil jednání obou obviněných jako spolupachatelství. Závěr o společném úmyslu obou obviněných spáchat trestný čin vraždy založily oba soudy na tom, že mezi obviněnými existovala konkludentní dohoda. Pokud soudy dovodily uzavření takovéto dohody jde o nesprávné právní posouzení věci. Z učiněných skutkových zjištění nevyplývá právní závěr o uzavření konkludentní dohody, neboť z prosté skutečnosti, že byli oba přítomni na místě činu a na poškozené oba střelili, nelze takový závěr dovodit. Při neexistenci dohody a tedy společného úmyslu pak nelze daný skutek kvalifikovat jako vraždu spáchanou ve spolupachatelství ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák. Zákonný znak trestného činu vraždy spáchaného ve spolupachatelství, pro který byl odsouzen, spočívající ve společném úmyslu, nemá svůj protipól ve skutkové větě výroku o vině a nevyplývá ani z odůvodnění odsuzujícího rozsudku. Odvolací soud v tomto smyslu rozšířil argumentaci prvoinstančního soudu tvrzením, že se nejednalo o útok jednotlivých obviněných proti jednotlivým poškozeným, ale o společný útok proti všem poškozeným, které vyprovokovali k agresi proti sobě, přičemž si měli poškozené rozdělit a každý útočit proti jinému z nich. Tímto konstatováním však odvolací soud jednak porušil zásadu zákazu reformace in peius, neboť k jejich odvolání rozšířil skutková zjištění nad rámec přezkoumávaného rozsudku v jejich neprospěch a jednak tak učinil v rozporu s § 263 odst. 7 tr. ř. bez provedení dokazování. Dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., resp. § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. ve spojení s § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. spatřuje po formální stránce dále v tom, že ve skutkové větě výroku o vině není obsažena subjektivní stránka trestného činu vraždy, která by odpovídala větě právní, tj. že pachatel jiného úmyslně usmrtil. Dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 2 tr. ř. spočívá v tom, že mu byl uložen trest odnětí svobody na doživotí, aniž by pro jeho uložení byly splněny zákonné podmínky stanovené § 29 odst. 1, odst. 3 tr. zák. Tyto podmínky nejsou podle názoru dovolatele splněny ani v případě, že by závěr obou nižších stupňů o spolupachatelství byl právně správný a on by tak odpovídal za spáchání vraždy na třech osobách. Dle názoru obviněného je v této souvislosti především nutné oponovat tvrzení odvolacího soudu, že prvoinstanční soud dospěl v rámci posuzování mimořádně vysokého stupně nebezpečnosti činu pro společnost k závěru, že byly naplněny hned dva zákonné znaky spočívající ve zvlášť zavrženímhodném způsobu provedení trestného činu a zvlášť těžkém a těžko napravitelném následku. Pravdou je, že soud neshledal, pouze konstatoval způsobení nenapravitelného následku, který je nesporný, neboť zmařený život vrátit nelze. Takovéto konstatování však nelze ztotožňovat s uvedeným právním institutem. Tím, že odvolací soud shledal navíc tento znak mimořádně vysokého stupně společenské nebezpečnosti činu porušil zásadu zákazu o reformace in peius. Poukázal na to, že k okolnostem, která je zákonným znakem trestného činu, nelze z hlediska § 29 odst. 3 tr. zák. opětovně přihlížet. V případě, kdy měl být uznán vinným z usmrcení dvou lidí nejde z právního hlediska o způsobení zvlášť těžkého a těžko napravitelného následku. Takovýto následek není automaticky dán ani při unesení tří lidí. Nadto, konstatoval-li odvolací soud, že se jednalo o v podstatě náhodně vybrané osoby, v podstatě tím vyvrátil, že by šlo o plánovaný čin, což samo o sobě výrazně snižuje stupeň společenské nebezpečnosti činu. Podle názoru obviněného nesprávně dovodil prvoinstanční soud, že šlo o zvlášť zavrženímhodný způsob provedení trestného činu, neboť je zapotřebí zdůraznit, na základě jakých skutkových zjištění dospěl soud k tomuto právnímu závěru. Tímto skutkovým zjištěním soudu je pouhé konstatování, že zastřelil dva bezbranné muže pěti výstřely ze zezadu, tedy za situace, kdy se nemohl bránit a on sám nemohl být ohrožován. Žádné další skutkové zjištění soud v tomto směru neučinil. Odvolací soud pak opět v rozporu se zásadou zákazu reformace in peius bez provedení dokazování nově konstatoval, že oba poškozené, v době kdy již byli střelbou zasaženi a leželi na zemi, a kdy pro něj nepředstavovali žádné nebezpečí, střelbou zblízka ze zezadu dorazil, aby tak vyloučil možnost jejich přežití. Žádné takové skutkové zjištění však nalézací soud neučinil. Dovolatel je přesvědčen, že samotná střelba ze zezadu není okolností, která by mohla vést k posouzení způsobu jeho jednání jako zvlášť zavrženímhodného. Podle názoru obviněného neměl tedy soud prvního ani druhého stupně dostatek skutkových zjištění umožňujících učinit odpovídající právní závěr o zvlášť zavrženímhodném způsobu provedení trestného činu. Konečně má zato, že nebyla naplněna ani podmínka účinné ochrany společnosti, pro jejíž posouzení považuje za podstatný závěr znalců, že netrpí duševní chorobou, pro kterou by byl jeho pobyt na svobodě nebezpečný.

Závěrem dovolatel L. P. navrhl, aby Nejvyšší soud jako soud dovolací napadené usnesení odvolacího soudu, jakož i jemu předcházející rozsudek soudu nalézacího, podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Českých Budějovicích, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

J. P. jako důvody dovolání uvedl, že ve věci rozhodl vyloučený orgán, napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku a zároveň na jiném nesprávném hmotně právním posouzení, a že bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku prvoinstančního soudu, ačkoli byly v řízení mu předcházejícím dány předchozí dva uvedené dovolací důvody. Odkázal přitom na zákonná ustanovení § 265b odst. 1 písm. b), g) a l) tr. ř.

K jím tvrzenému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. obviněný uvedl, že předseda senátu Vrchního soudu v Praze JUDr. J. L. měl být v době rozhodování vyloučen z úkonu v dané věci, a to proto, že bylo dáno důvodné podezření, že pro jeho vztah k projednávané věci nebyl schopen nestranně rozhodovat. O tom, že by zmíněný předseda senátu měl být vyloučen z projednávání věci se dovolatel dozvěděl až z výroku tohoto soudce učiněném v ústním odůvodnění rozhodnutí po jeho vyhlášení, popř. z výroku tohoto soudce uvedeného v odůvodnění rozhodnutí. Pokud výroky v odůvodnění rozhodnutí vyjadřují většinový či jednotný názor všech soudců, kteří byli na rozhodnutí účastní, pak obviněný rozšiřuje tvrzení o vyloučení ve smyslu § 30 tr. ř. i na ostatní soudce senátu. Následně cituje vyjádření předsedy senátu v tom smyslu, že obviněný nemohl prokázat, že nestřílel, protože nebyli nalezení žádní svědci, kteří jej viděli nestřílet. Tyto úvahy jsou podle něj založeny na předpokladu, že obviněný je vinen a je na něm, aby případně svou nevinu prokázal. Takový proces, který se řadí zmíněným předpokladem viny je proces tzv. inkviziční a v soudnictví na území České republiky bylo od tohoto procesu v minulosti upuštěno. Pokud předseda senátu zmíněného soudu argumentoval v odůvodnění rozhodnutí těmito prvky, pak se zcela jistě nemohlo jednat o tohoto erudovaného trestního soudce o omyl, ale o vážně myšlené tvrzení, které je současně důkazem toho, že tento soudce byl vyloučen z projednávání trestní věci pro podjatost. K dovolacímu důvodu uvedenému v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. uvedl, že nesprávné právní posouzení skutku spatřuje v tom, že skutek, kterého se měl dopustit, nelze podřadit jako celek ani v jednotlivých částech pod skutkovou podstatu trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. Nic v napadeném rozhodnutí a jemu předcházejícím rozsudku nepotvrzuje ani vzdáleně, že by jednal jako spolupachatel ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák. Žádné další důkazy, žádná tvrzení, že by takovým či obdobným způsobem obviněný jednal, napadené rozhodnutí neobsahuje. Podle názoru obviněného byl naprostý nedostatek aktivity na jeho straně v onom konfliktu až do okamžiku, když měl sám na poškozeného začít střelít, a to neshledá v žádném případě o předcházejícím nebo i následně vzniklém srovnání s usmrcením více osob než té, kterou měl dle skutkových zjištění soudu usmrtil. Názor odvolacího soudu, že se nejednalo o jeho izolovaný útok proti poškozenému K., ale o připojení se tohoto obviněného k jednání svého otce, o kterém věděl, že spočívá ve fyzické likvidaci přítomných domnělých útočníků, je naprosto nesprávný a postrádá jakoukoli oporu ve skutkových zjištěních soudu. K dovolacímu důvodu uvedenému v ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. obviněný uvedl, že tento důvod je naplněn skutečností, že odvolací soud zamítl odvolání obviněného ačkoli v té době byl dán důvod dovolání uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. b) a g) tr. ř.

Závěrem dovolatel J. P. navrhl, aby Nejvyšší soud jako soud dovolací napadené usnesení odvolacího soudu, jakož i jemu předcházející rozsudek soudu nalézacího zrušil.

K podaným dovoláním se vyjádřila nejvyšší státní zástupkyně, a to prostřednictvím státní zástupkyně činné u Nejvyššího státního zastupitelství. Konstatovala, že pokud jde o důvody dovolání uváděné obviněným L. P. pak je třeba plně souhlasit s názorem druhoinstančního soudu, a to i ohledně obviněného J. P. stran spolupachatelství v tomto případě, když správně oba soudy posoudily jednání obviněných ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák. jako

spolupachatelství, neboť v daném případě se nejednalo rozhodně o dva oddělené útoky dvou izolovaných obviněných. Oba obvinění byli srozuměni s jednáním druhého obviněného a připojili se k němu. Oba věděli jak účinnou zbraní je druhý obviněný ozbrojen i to, že ji užívá proti přítomným poškozeným. Nešlo tedy o útok jednotlivých obviněných proti jednotlivým poškozeným, ale o společný útok obou obviněných proti všem poškozeným, které vyprovokovali k agresi proti sobě. Správně soud druhého stupně vyhodnotil, že to, že si obvinění poškozené rozdělili a že každý útočil proti jinému z nich neznamenalo, že by nebyli srozuměni s usmrcením více osob. Obviněný J. P. poškozeného H. K. zřejmě ani neznal, neměl tedy žádný osobní důvod právě tohoto poškozeného tak účinným likvidačním způsobem napadnout. Z toho vyplývá zřejmý důvod pro závěr, že se nejednalo o izolovaný útok obviněného J. P. proti poškozenému K., ale o připojení se tohoto obviněného k jednání svého otce, o kterém věděl, že spočívá ve fyzické likvidaci přítomných domnělých útočníků. Správně tak bylo dovozeno konkludentní srozumění obou obviněných se způsobem smrti více osob. Pokud jde o námitku obviněného L. P. stran dovolacího důvodu dle § 265b odst. 2 tr. ř. ohledně nesprávného uložení trestu doživotí, pak i zde se ztotožnila se závěry obou soudů, že v případě obviněného L. P. byly naplněny obě podmínky pro uložení výjimečného trestu doživotí ve smyslu ustanovení § 29 odst. 3 písm. a), b) tr. zák. Zvlášť zavrženíhodný způsob spáchání trestného činu jednoznačně spadá do útoku vůči poškozeným ze zadu za situace, že celý útok byl proti těmto vyprovokován a zejména skutečností, že oba poškozené obviněný L. P. v době, kdy již byli střelbou zasaženi a leželi na zemi a kdy pro něho nepředstavovali žádné nebezpečí, střelbou zblízka ze zadu "dorazil", aby tak vyloučil možnost jejich přežití. Správně takový způsob provedení činu soud druhého stupně označil za výrazně se vymykající z rámce páchaných obdobných trestných činů a svědčící o vyšší míře surovosti a zákeřnosti. Zvlášť těžký a těžko napravitelný následek, kterým je usmrcení tří osob podle zavedené judikatury je zpravidla vždy dán. V tomto případě je způsobený následek o to tragičtější, že se jednalo o náhodně vybrané osoby, neboť obviněný měl podobné spory i s dalšími obyvateli L. Tragika činu byla o to větší, že se jednalo o vyvraždění mužských příslušníků jedné rodiny, která v jednom okamžiku v osobách poškozených přišla o manžele, syna, zetě a bratra. Ztráta pozůstalých byla tedy zvlášť citelná, mnohonásobná a jejich utrpení těžko představitelné. Pokud jde o účinnou ochranu společnosti, správně oba soudy dospěly k závěru, že s odkazem na znalecký posudek znalců psychiatrů a psychologů je struktura osobnosti obviněného L. P. stabilní, nevyvíjí se, nedá se ovlivnit léčebnými metodami a není předpoklad, že by v budoucnu došlo bez změny náhledu obviněného k pozitivnímu obrátu. Čin, jehož se obviněný dopustil, tj. nesmyslná likvidační agrese proti náhodně přítomným osobám je proto činem, který může kdykoli obviněný zopakovat. Obviněný tak dal najevo, že ani tak brutální násilí mu není cizí a je ho schopen. Účinná ochrana společnosti od obviněného L. P. a hledisko individuální prevence proto vyžaduje izolaci obviněného od společnosti navždy. Za jediný možný trest odpovídající v daném případě zásadám ukládání trestu zakotveným v ustanovení § 23 odst. 1 a § 31 odst. 1 tr. zák. při striktní akceptaci podmínek ustanovení § 29 odst. 1, 3 tr. zák. proto považuje právé uložený trest doživotí. Dovolání obviněného L. P. tak považuje ze shora uvedených důvodů za zjevně neopodstatněné. K dovolání obviněného J. P. ohledně dovolacího důvodu ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. ohledně spolupachatelství odkázala na výše uvedené závěry stran spolupachatelství obviněných. Ohledně dovolacího důvodu ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. u obviněného J. P. pak uvedla, že ze spisových materiálů ani z odůvodnění předmětných soudních rozhodnutí nevyplývá žádná skutečnost nasvědčující tomu, že by pro poměr k projednávané věci nemohl předseda senátu Vrchního soudu v Praze o této věci v odvolacím řízení rozhodovat. Dovolání obviněného J. P. tedy také považuje za zjevně neopodstatněné. Závěrem navrhuje, aby Nejvyšší soud podaná dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda v této trestní věci jsou dovolání přípustná, zda byla podána v zákonné lhůtě a oprávněnou osobou. Shledal přitom, že dovolání přípustná jsou /§ 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř./, že byla podána v zákonné lhůtě, jakož i na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 3 tr. ř.), a že byla podána oprávněnými osobami /§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř./.

Vzhledem k tomu, že dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud dále posoudit otázku, zda obviněnými uplatněné dovolací důvody lze považovat za důvody uvedené v citovaných ustanoveních zákona, jejichž existence je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem.

Obviněný L. P. v dovolání formálně označuje jako důvod skutečnosti uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) a l), odst. 2 tr. ř. a obviněný J. P. skutečnosti uvedené v ustanoveních § 265b odst. 1 písm. b), g) a l) tr. ř. Z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř., je přitom dovolání podáno i v případě, kdy je v něm sice citováno některé z ustanovení § 265b tr. ř., ale ve skutečnosti jsou vytýkány vady, které zákon jako důvod dovolání nepřipouští. Tak je tomu zčásti i v tomto případě. Je však v této věci třeba připomenout, že Nejvyšší soud v rozhodnutí publikovaném pod č. 58/2003 Sb. rozh. tr. zaujal názor, že rozsah přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem je při uplatnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 2 tr. ř. omezen jen na posouzení toho, zda byly splněny všechny zákonné podmínky pro uložení takového druhu trestu ve smyslu ustanovení § 29 odst. 1, 3 tr. zák. Přitom dovolací soud vychází z toho, zda soudy zjištěný skutkový podklad v tomto směru opodstatňuje právní závěr o splnění podmínek pro uložení trestu odnětí svobody na doživotí.

L. P. jsou uplatněny jiné než zákonné dovolací důvody v částech dovolání, kde namítá, že soudy v předchozím řízení opomenuly řádně odvodnit řadu provedených důkazů či zamítly vznesené důkazní návrhy, dále že neměly k dispozici žádné přesvědčivé důkazy o tom, který z obou obviněných zastřelil H. K., přičemž odvolací soud sice uvedl, že závěr o tom, že střelcem byl J. P. není spekulací, ale pouze logickým vyústěním hodnocení důkazů, vycházel ale z nesprávné premisy, že je přesně zmapován jeho pohyb a jednání, které by tak vylučovalo, že na poškozeného střelil on, a tedy že skutkový stav, který konstatovaly oba soudy tj., že zastřelil dvě z obětí, zatím co J. P. jednu, nepovažuje za prokázaný a nesouhlasí s ním.

O všech shora označených námitkách je třeba konstatovat, že spočívají na nesouhlasu se závěry ohledně okolností významných pro posouzení znaků objektivní a subjektivní stránky trestného činu. Je však třeba mít na paměti, že takové závěry soudů jsou závěry skutkovými, které teprve tvoří podklad pro hmotně právní posouzení skutku z hlediska naplnění znaků skutkové podstaty v konkrétním případě v úvahu přicházejícího trestného činu.

Odvozuje-li dovolatel nesprávnost právního posouzení skutku nebo jiného hmotně právního posouzení prvotně od jím deklarovaného jiného skutkového stavu (založeného na odlišném hodnocení důkazů), než k jakému dospěly soudy v dovolání předcházejícím řízení, pak dovolání v tomto rozsahu nespadá pod žádný zákonný dovolací důvod. V žádném z ustanovení § 265b odst. 1 totiž trestní řád nepřipouští jako důvod dovolání, aby rozhodnutí bylo založeno na nesprávném nebo neúplném skutkovém zjištění. Proto se Nejvyšší soud těmito námitkami nemohl zabývat a skutkové závěry soudů z jejich hlediska přezkoumávat.

Podobně je tomu i u námitek týkajících se tvrzeného porušení zásady zákazu reformace in peius a zásady, podle které není možno v odvolacím řízení doplnit skutková zjištění bez nového provedení a hodnocení důkazů. Takovéto vady nejsou zákonnými dovolacími důvody dovolání a Nejvyšší soud se jimi nemohl zabývat.

Nejvyšší soud tedy k těmto částem dovolání musí konstatovat, že shora citovanými a v textech dovolání konkrétně uplatněnými argumenty zákonný dovolací důvod naplněn nebyl, a proto jsou ve smyslu § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. dovolání v této části podána z jiného důvodu, než povoluje zákon. Shora konstatovaná vada dovolání je jedním ze samostatných důvodů, pro které je Nejvyšší soud povinen dovolání odmítnout /§ 265i odst. 1 písm. b) tr. ř./ K tomuto postupu dovolací soud přistoupí, pokud se uvedený důvod odmítnutí vztahuje k celému rozsahu dovolání. Jelikož tak tomu v tomto konkrétním případě není (viz níže), je namístě toliko konstatovat, že Nejvyšší soud se částmi dovolání vztahujícími se k vadně uplatněným důvodům již dále nezabýval.

K řádnému uplatnění shora citovaných zákonných dovolacích důvodů došlo ve zbývajících částech dovolání, ve kterých je nelze považovat za zjevně neopodstatněná a stejně tak není zřejmé, že jejich projednání by nemohlo zásadně ovlivnit postavení obviněného a současně z jeho podnětu řešená otázka by nabyla po právní stránce zásadního významu.

Nejvyšší soud tedy dovolání neodmítl a přistoupil k přezkumu věci ve shora uvedeném rozsahu, přičemž dospěl k následujícím závěrům:

Nejprve Nejvyšší soud považuje za vhodné konstatovat nedůvodnost námitky obviněného J. P. podle které ve věci rozhodl vyloučený orgán, uplatněné ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř.

Podle § 30 odst. 1 až 3 tr. ř. je z vykonávání úkonů trestního řízení vyloučen soudce, u něhož lze mít pochybnosti, že pro poměr k projednávané věci nebo k osobám, jichž se úkon přímo dotýká, k jejich obhájcům, zákonným zástupcům a zmocněncům, nebo pro poměr k jinému orgánu činnému v trestním řízení nemůže nestranně rozhodovat. Soudce je dále vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení, jestliže byl v projednávané věci činný jako státní zástupce, policejní orgán, společenský zástupce, obhájce nebo jako zmocněnec zúčastněné osoby nebo poškozeného. Po podání obžaloby je vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení soudce, který v projednávané věci v přípravném řízení nařídil domovní prohlídku, vydal příkaz k zatčení nebo rozhodoval o vazbě osoby, na niž byla poté podána obžaloba. Z rozhodování u soudu vyššího stupně je kromě toho vyloučen soudce, který se zúčastnil rozhodování u soudu nižšího stupně, a naopak.

Dovolatel shledává důvodné podezření, že pro vztah předsedy senátu odvolacího soudu k projednávané věci tento nebyl schopen nestranně rozhodovat. Vztah k věci přitom dovozuje z výroků tohoto soudce učiněných v ústním odůvodnění rozhodnutí po jeho vyhlášení a z výroků tohoto soudce uvedených v odůvodnění rozhodnutí, kterými měl dát najevo, že vychází z předpokladu, že obviněný je vinen a je na něm, aby případně svou nevinu prokázal, což dovolatel označuje za inkviziční proces a důvod pro vyloučení.

Podle ustálené judikatury se poměr k projednávané věci spatřuje např. v tom, že příslušný orgán činný v trestním řízení sám nebo osoba jemu blízká byli poškozeni projednávanou trestnou činností, případně jde o svědky trestného činu, tlumočníky ve věci apod. Mezi důvody vyloučení z tohoto důvodu však nemůže patřit otázka úrovně odborné způsobilosti členů senátu rozhodujícího ve věci (srov. rozh. č. 23/1998 Sb. rozh. tr.). Stejně tak nelze považovat za poměr k projednávané věci odlišný právní názor, když ohledně ostatních v něm uvedených důvodů vyloučení je zřejmé, že odlišný právní názor na ně nedopadá. Z dílky zákona i z povahy problému tedy vyplývá, že projednávanou věcí nutno rozumět skutek a všechny faktické okolnosti s ním související, přičemž poměr vyloučené osoby k věci musí mít zcela konkrétní podobu, musí mít i osobní charakter, aby mohl být dostatečně pádným důvodem podmiňujícím vznik pochybností o schopnosti takové osoby přistupovat k věci a k úkonům jí se dotýkajícím objektivně. Nemůže proto postačovat poměr abstraktního rázu, který se promítá v právním názoru a z něj vycházejícím přístupu k projednávané věci, protože pak nejde o osobní poměr k věci samé, ale toliko o odlišný názor (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu pod sp. zn. 4 Tvo 157/2001). Lze tedy ve vztahu k projednávané věci konstatovat, že důvodem pro vyloučení soudce nemohou být okolnosti spočívající v jeho procesním postupu v řízení o projednávané věci, nejde-li o případy stanovené v ustanoveních § 30 odst. 2 a 3 tr. ř.

Zcela důvodná je však námitka obou obviněných charakterizovaná v dovolání L. P. tak, že zákonný znak trestného činu vraždy spáchaného ve spolupachatelství ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák. nemá svůj protipól ve skutkové větě výroku o vině a nevyplývá ani z odůvodnění odsuzujícího rozsudku. V tomto směru lze konstatovat, že právní posouzení skutku u obou obviněných není v souladu se skutkovými závěry odsuzujícího rozsudku. Skutková zjištění rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích skutečně neobsahují konkrétní skutečnosti, které by tvořily podklad pro právní závěr o tom, že obvinění se dopustili trestného činu vraždy s následkem usmrcení tří osob ve spolupachatelství. Přitom jde o právní problematiku v tomto případě zcela zásadní, neboť na jejím důsledném vyřešení je závislý závěr o tom, zda obvinění trestně odpovídají jen za smrt té osoby, kterou každý sám podle dosavadních skutkových závěrů zastřelil, nebo i za osoby, které měl zastřelit druhý z nich. Navíc jde o případ z hlediska zjištění, zda šlo o spolupachatelství, značně problematický, neboť pro tak závažný útok s tragickými následky, a to konkrétně proti rodině J. S., je obtížné najít logické vysvětlení.

Spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. je v právní teorii charakterizováno tak, že zatímco pachatel spáchá trestný čin sám (§ 9 odst. 1 tr. zák.), je jednání mezi trestně odpovědné spolupachatele rozděleno, spáchají trestný čin společným jednáním, ať již současně probíhajícími nebo postupnými na sebe navazujícími. Je možné, že jednání spolupachatelů má již samo o sobě všechny znaky trestného činu, o který jde, nebo si spolupachatelé rozdělí úlohy tak, že jejich jednání teprve ve svém souhrnu mají znaky trestného činu. Při postupném (sukcesivním) spolupachatelství, kdy spolupachatel se účastní v době, kdy pachatel již trestný čin částečně vykonal (např. provedl akty tvořící složku pokračování v krádeži), je spolupachatel odpovědný jen za tu část, které se účastnil, pokud tu jsou objektivní podmínky. Srov. k tomu Systém československého trestního práva, Vladimír Solnař, Základy trestní odpovědnosti, Akademia Praha 1972, str. 284, 285. Soudní praxí jsou tyto teoretické zásady plně respektovány i pokud jde o tzv. postupné spolupachatelství. V případech, kdy při pokračování v majetkovém trestném činu, přistoupí spolupachatel k jeho páčání svojí účastí až v době, kdy některý z dílčích útoků je již pachatelem nebo spolupachatelem vykonán, není za spáchání toho, co bylo vykonáno dříve, uznáván vinným. Stejně však musí být postupováno i v případech trestných činů proti životu a zdraví, kdy jedním skutkem je postupně více akty napadeno několik poškozených. Nelze přitom vycházet jen z toho, že se spolupachatel nacházel na místě činu i v době, kdy pachatel trestný čin částečně (proti určité osobě) vykonal samostatně.

Spolupachatelství na trestném činu dále předpokládá vedle společného jednání tvořící jeho objektivní podmínku i podmínku subjektivní - existenci úmyslu směřujícího ke spáchání činu společným jednáním. Takový úmysl musí mít všichni spolupachatelé. Pokud by scházel u všech nebo u některých jednajících osob, nejde u nich o spolupachatelství. U postupného spolupachatelství je za účast na páčání činu, kdy se spolupachatel připojí svým jednáním až později, pokládáno toto jednání, jen pokud je vedeno úmyslem od této chvíle spáchat čin společně.

Výrok odsuzujícího rozsudku krajského soudu neobsahuje skutkový závěr o tom, kdy měli obvinění pojmout záměr společně tři poškozené usmrtit zastřelením a od kdy při tomto usmrcování jednali společně. Takové skutečnosti nejsou rozvedeny ani v odůvodnění tohoto rozhodnutí. Z popisu objektivních skutečností, který je velmi kusý, nelze takové závěry dovozovat. Ostatně nelze ani zjistit, v jakém sledu a za jakých konkrétních okolností fyzického konfliktu mezi obviněnými a poškozenými došlo ke střelbě na jednotlivé poškozené. Je nutno si přitom uvědomit, že u skutku, jak je popsán v rozsudku krajského soudu, by mohlo s ohledem na uvedené právní zásady jít o spolupachatelství na trestném činu vraždy s následkem usmrcení tří osob především tehdy, kdyby obvinění již jeli na místo činu se záměrem poškozené usmrtit. Zde by závěr o úmyslu spáchat trestný čin vraždy společným usmrcením tří osob mohl být jednoznačný bez ohledu na přesný průběh jednotlivých útoků. Pokud však rozhodnutí každého z obviněných zastřelil toho poškozeného, jehož zastřelení je mu kladeno za vinu, bylo až reakcí na vývoj nejprve slovního a pak fyzického konfliktu s poškozenými, ke kterému došlo po příjezdu obviněných na místo, kde k činu došlo, nemusí podle konkrétních okolností, zejména časového sledu jednotlivých útoků a místa, kde se obvinění a poškození při nich nacházeli, být toto rozhodnutí učiněno s úmyslem předpokládaným v ustanovení § 9 odst. 2 tr. ř. buď vůbec, nebo jen u útoku na některé poškozené. Důležité totiž je, jak již bylo uvedeno, že při postupném spolupachatelství, kdy se spolupachatel účastní až v době, kdy pachatel již trestný čin částečně vykonal, je spolupachatel odpovědný jen za tu část, které se účastnil, pokud tu jsou objektivní

podmínky. Jde-li o trestný čin vraždy spáchaný postupným zastřelením více osob nemůže být spolupachatel odpovědný za usmrcení té osoby, k jejímuž usmrcení došlo předtím, než se rozhodl, že se na společném páčání takového trestného činu účastní tím, že sám zastřelí další osobu. Z odůvodnění rozhodnutí je však zřejmé, že krajský soud se při svých úvahách o spolupachatelství obviněných citovanými právními zásadami neřídil. Konkrétně v odůvodnění k této otázce uvedl: "V projednávané trestní věci považuje krajský soud za prokázané bez důvodných pochybností, že oba obžalovaní přijeli dne 22. 7. 2003 ozbrojeni kolem 16. 00 hodiny k domu č. 118 a zde obžalovaný L. P. vyvolal nejprve slovní a poté fyzický konflikt s dalšími třemi muži. Pokud v průběhu tohoto konfliktu, do kterého se zapojili aktivně oba obžalovaní, použili oba obžalovaní střelné zbraně proti poškozeným, není rozhodné, zda mezi nimi o tomto jednání existovala předchozí dohoda, ale rozhodné je, že v průběhu fyzického konfliktu s dalšími muži na tyto muže obžalovaní začali střelět a není rovněž rozhodné, kdo začal střelět jako první. Mezi pachateli došlo ke konkludentní dohodě a následkem jejich jednání bylo zastřelení tří mužů. Proto krajský soud uzavřel, že oba obžalovaní v této trestní věci vystupovali jako spolupachatelé podle § 9 odst. 2 tr. zák." Je třeba dodat, že krajský soud bližší konkretizaci okolností, za níž ke konkludentní dohodě mělo dojít, v odůvodnění svého rozhodnutí neuvádí. Právní teorie i praxe sice připouští, že k úmyslu spáchat čin společným jednáním není třeba předběžné ani výslovné dohody, postačí, že pachatelé byli navzájem posilováni vědomím své společné činnosti. Musí tedy jednat v dohodě. Z toho, co bylo uvedeno, je však zřejmé, že u posuzovaného činu zatím není patrné, zda alespoň v takové dohodě jednali buď vůbec nebo jen u některých poškozených, kteří byli usmrceni ve stejné době.

Ještě zřetelněji vyplývá nerespektování zmíněných právních zásad o trestní odpovědnosti při postupném spolupachatelství z rozhodnutí odvolacího soudu. Ten dokonce při odůvodnění závěru, že se celého činu dopustili oba pachatelé ve spolupachatelství, uvedl: "nejednalo se o izolovaný útok obviněného J. P. proti poškozenému K., ale o připojení se tohoto obviněného k jednání svého otce, o kterém věděl, že spočívá ve fyzické likvidaci přítomných domnělých útočníků."

K tomu je pro úplnost třeba uvést, že uvedené výtky nejsou jen pouhými teoretickými úvahami Nejvyššího soudu, které by nemohly mít v této věci podklad ve skutečném průběhu posuzované události. Krajský soud se sice ani v odůvodnění odsuzujícího rozsudku skutkovými okolnostmi o průběhu činu bližší nezabýval. V tom je odsuzující rozsudek zcela nedostatečný. Z řady důkazů, které provedl a v odůvodnění svého rozsudku zkrátka popsal, se však jako zcela reálný naznačuje i takový skutkový závěr, že obvinění na místo činu nešli s úmyslem usmrtit zastřelením poškozené, že nešlo o plánovanou akci, byť již v té době byli patrně ozbrojeni střelnými zbraněmi, a dále, že rozhodnutí navštívit zahradní restauraci poškozených bylo ze strany L. P. jen reakcí na náhodnou hádku s jedním z poškozených, který po hádce do této restaurace zajel. Není zatím vyloučeno, že L. P., který zřejmě začal střelět jako první, se rozhodl usmrtit poškozené až v průběhu fyzického konfliktu, a že tím reagoval na určité ohrožení svého syna bez toho, že by svému synovi dal takový svůj záměr předem najevo. J. P. pak mohl, pokud to byl on, kdo zastřelil H. K., teprve pod vlivem události probíhající nezávisle na jeho vůli učinit samostatné rozhodnutí o usmrcení tohoto patrně naposled napadeného poškozeného, a není ani vyloučeno, že i on jednal bez vědomí L. P. Při takových skutkových závěrech by se ovšem jednalo jen o případ tzv. zdánlivého spolupachatelství.

Je třeba přitom poukázat na výpověď svědka vystupujícího pod jménem F. V., který podle svého tvrzení viděl, jak L. P. a J. S. na sebe křičí při souběžné jízdě auta, jež řídil L. P. a kola, na němž jel J. S., a to v místech mezi restaurací Souprava a zahradní restaurací. Potvrzuje tak výpověď obviněného J. P. pokud ten uvedl, že kritického dne jel s otcem do Č. B. do obchodu se stavebninami, aby zjistili ceny zboží, které potřebovali k opravě domu v L. Při zpáteční cestě v L. potkali J. S., jenž jel na kole, přičemž mezi L. P. řídícím auto a tímto poškozeným došlo k hádce, po níž J. S. vjel na kole do prostoru zahradní restaurace. Na to reagoval L. P. tak, že zajel autem za poškozeným k této restauraci, stáhnul okénko auta a poškozenému nadával. Dále je možno poukázat na výpověď svědkyně poškozené J. K., jež uvedla, že krátce na to, co přijel její otec J. S. do zahradní restaurace, se objevil u vrátek L. P. a z auta, které řídil, otevřeným okénkem jejím otci nadával. Otec se neudržel, šel k autu, přičemž L. P. mu otevřeným okénkem stříkl do očí slzný plyn. Na to se zvednul její bratr R. S., který byl v té době také v zahradní restauraci, a šel k autu. V ten moment se otevřely dveře u spolujezdce a vystoupil J. P. Potkali se za zadkem auta a začali se prát. Na její výzvu se k bratrovi připojil i její manžel H. K. Rvačka dále nesledovala, protože se tam nechtěla dívat. Po chvíli však viděla, jak z auta vystupuje L. P. vyjímá z pravé kapsy kalhot malou pistolí a jde podél auta dozadu, kde byli ostatní. Pak slyšela výstřely. Svědek vystupující pod jménem J. H., který sledoval událost z bezprostřední blízkosti, neboť zastavil svůj automobil před peroucími se dvěma muži na pravé straně silnice, viděl, jak robustnější muž v modrém tričku klečel na muži, jenž ležel na zemi, a pěstí se ležícího snažil uhodit. Za peroucími se muži stáli u plotu další dva muži. Mezitím vyběhl z prostoru od naproti, neví přesně odkud, neboť sledoval rvačku, další muž, starší s brýskem. Šel rychle k těm, co se prali. Pak uslyšel ránu, ten v modrém tričku, co se pral, se po té ráně postavil a otočil se k tomu, co tam přiběhl, čelem. Pak svědek slyšel další výstřely. Na modrém tričku se objevila krev a muž v modrém tričku padl na kolena. Muž, co tam přišel, se pak začal přetahovat s jedním z mužů, kteří stáli u plotu. Ten se mu snažil vzít pistolí. Svědek uváděný jako J. S. pozoroval událost z druhé strany silnice. Také viděl, jak se na silnici, z jeho pohledu na levé straně, perou dva muži. Jeden ležel dole a druhý v postavení nad ním, do něho bušil. Pak viděl staršího muže, jak stříl na mladšího muže, který před ním utíká. Svědek vystupující jako P. K. tvrdil, že projížděl kolem skupiny lidí, kteří se strkali v pravé straně vozovky za stojícím autem, a musel přibrzdit, aby nenajel na L. P., jenž couval do vozovky. Viděl pak, že L. P. stříl na člověka, který stál naproti němu a snažil se mu vzít zbraň z ruky. Svědek slyšel tři rány, a pak střílející namířil na osoby ležící na zemi a snažící se zvednout. Svědek pak opět uslyšel výstřely. Svědkyně uváděná jako V. Z. slyšela J. K. volat o pomoc. Svědkyně zavolala na policii a požádala je o záchranku, neboť slyšela střelbu. Potom viděla H. K., jak vběhl ke K. do zahrady (zahrada sousedící se zahradní restaurací) a od K. ze zahrady vběhl do zahradní restaurace postraním vchodem. Pak se šla podívat, co se vlastně děje, a viděla L. P., jak stojí nad R. S., v obou rukou drží malou pistolí a stříl na něho. Když viděla L. P., jak stříl na R., tak slyšela další střelbu jakoby ze zahradní restaurace. J. P. neviděla. Těch ran bylo čtyři až pět. Rány se ze zahradní restaurace ozvaly až potom, co tam vběhl H. K. Přitom z dalších důkazů je patrné, že muž ležící při potyčce na zemi měl být J. P. a muž sklánějící se nad ním R. S. Muž, který se snažil odzbrojit L. P., byl zřejmě J. S. a muž utíkající před střílejícím L. P. byl H. K., který se pak zadem vrátil přes sousední zahradu K. do zahradní restaurace, kde byl zastřelen.

Bez významu pro skutkové i právní závěry o průběhu činu a jeho okolnostech důležitých z hlediska eventuálního spolupachatelství obviněných nejsou ani znalecké posudky o duševním stavu obviněných. Podle závěru znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, specializace psychiatrie, charakterizovali znalci čin obviněného L. P. jako zkratkovou reakci, ať již na domnělé či skutečné ohrožení (str. 475 spisu). V hlavním líčení (str. 1202 spisu) znalci tento závěr doplnili tak, že tento obviněný měl subjektivně pocit, že chrání život svého syna, a že se mohl cítit hodně ohrožen.

Povinností krajského soudu bylo se všemi, tedy i s těmito důkazy, se důsledně vypořádat a zjistit tak skutkové okolnosti jednání obviněných co neúplněji, aby je bylo možné správně právně posoudit i z hlediska možného spolupachatelství obviněných. Postupovat měl přitom podle zásad trestního procesu, zejména vycházet v eventuelních pochybnostech o skutkových okolnostech ze stavu, který by byl pro obviněné příznivější. Svá zjištění, která měla zásadní význam pro rozhodnutí ve věci, pak měl důsledně popsat v tzv. skutkové větě výroku rozsudku (§ 120 odst. 3 tr. ř.), popř. dále je rozvést v jeho odůvodnění.

Pro úplnost je třeba dodat, že v popisu skutku záležícího v útoku na poškozené dne 22. 7. 2003 chybí také označení místa, kde k útoku došlo. Soud prvního stupně opomněl uvést, že k útoku došlo v obci L..

Důvodná je i námitka dovolání obviněného L. P., týkající se správnosti závěru obou soudů, že se činu dopustil zvlášť zavrženíhodným způsobem ve smyslu takto charakterizované podmínky uvedené v ustanovení § 29 odst. 3 písm. a) tr. zák. Krajský soud v Českých Budějovicích svůj závěr odůvodnil tím, že L. P. zastřelil dva bezbranné muže pěti výstřely zezadu, tedy za situace, kdy se nemohli bránit a on sám nemohl být ohrožován.

Podle uznávané judikatury (srov. č. 41/1976 - str. 225 Sb. rozh. tr.), je třeba si především uvědomit, že každé úmyslné usmrcení člověka je svou podstatou surové, ve vztahu k hodnotě lidského života bezohledné a bezcitné. Spáchání trestného činu surovým způsobem, zákeřně, se zvláštní lstí nebo jiným obdobným způsobem, je obecnou přitěžující okolností uvedenou v § 34 písm. b) tr. zák. Zvlášť zavrženíhodný způsob provedení činu ve smyslu ustanovení § 29 odst. 3 písm. a) tr. zák., proto předpokládá vyšší míru surovosti, zákeřnosti, zvláštní lsti nebo brutality či zvrhlosti při provedení trestného činu vraždy, než jaká bývá obvykle spojena s tímto trestným činem. Je zde možno přihlížet také k okolnosti, že oběť byla vystavena zvláštním fyzickým nebo duševním útrapám. Vzhledem k tomu, že způsob provedení je součástí objektivní stránky trestného činu, nelze se při hodnocení způsobu provedení činu omezit jen na povahu vlastního útoku, eventuelně použitých prostředků a intenzity útoku, nýbrž je nutno uvážít i celkový charakter jednání pachatele a okolnosti, za nichž k činu došlo, resp. jimiž byl útok provázen, pokud charakterizují způsob spáchání činu. Nejvyšší soud je přitom s ohledem na uvedené zásady toho názoru, že usmrcení střelnou zbraní, byť je provedeno opakovanou střelbou a ze zadu tak, že se poškozený nemůže bránit, nelze obecně považovat za zvlášť zavrženíhodné provedení trestného činu vraždy. V takovém případě by bylo možno dovodit uvedený znak, jen kdyby usmrcení bylo provázeno zvláštními fyzickými nebo duševními útrapami oběti, např. střelbou, vyvolávající poranění vedoucí k pomalému bolestivému umírání, popř. by šlo o extrémní počet střel devastující tělo oběti, který neměl již z hlediska samotného usmrcování žádný význam. Z toho, co bylo uvedeno o možných verzích jednání L. P., kterými se zatím soudy nezabývaly, i jeho důvodech, pro které se mohl k vražednému útoku rozhodnout, je navíc zřejmé, že opakovanost střelby i skutečnost, že při ní byly poškození zasaženi ze zadu, nemusí vůbec znamenat projevy nějaké brutality nebo zákeřnosti obviněného. Pokud se rozhodl bránit syna tím, že zastřelil osobu, která na něj útočila, a ta byla přitom k němu otočena zády, těžko mohl na ni vystřelit zepředu. V případě druhého poškozeného J. S. byl podle výpovědi svědků zpočátku veden útok L. P. zepředu (přetahování o zbraň). Není vyloučeno, že se poškozený dříve než k výstřelu došlo stačil pootočit. Podle již citovaného znaleckého posudku (str. 473 spisu) šlo u tohoto obviněného o zkratkovou reakci v silném afektu. To může vysvětlovat i opakovanost výstřelů. Ze závěrů tohoto znaleckého posudku ostatně vycházel krajský soud, když neshledal splněnou další alternativní podmínku ustanovení § 29 odst. 3 písm. a) tr. zák., že by obviněný jednal ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky. Argumentace odvolacího soudu, pokud uvedl, že zvlášť zavrženíhodný způsob spáchání trestného činu spatřuje v tom, že obviněný L. P. poškozené chladnokrevně vyprovokoval, přestože věděl, že on a jeho syn jsou ozbrojeni účinnými střelnými zbraněmi a že poškození proti nim nemají žádnou šanci, zcela překračuje rámec skutkových závěrů učiněných soudem prvního stupně a není ani v tomto směru vůbec odůvodněna. To lze uvést i o tvrzení tohoto soudu, že L. P. poškozené J. a R. S. v době, kdy již byli zasaženi a leželi na zemi a kdy pro něho nepředstavovali žádná nebezpečí, střelbou zblízka ze zadu "dorazil", aby tak vyloučil jejich přežití.

Pochybnosti budí i závěry obou soudů o tom, že v případě obviněného L. P. je splněna jedna z podmínek pro uložení trestu odnětí svobody na doživotí stanovená ustanovením § 29 odst. 3 písm. b) tr. zák. Podle tohoto ustanovení je uložení trestu odnětí svobody na doživotí možné, když vedle podmínek stanovené v § 29 odst. 3 písm. a) uložení takového trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti nebo není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody nad patnáct až do dvaceti pěti let. Soudy dospěly k závěru, že uložení trestu odnětí svobody na doživotí vyžaduje účinná ochrana společnosti. Oba soudy přitom argumentují nebezpečností obviněného i v budoucnu, neboť struktura jeho osobnosti se nevyvíjí a není předpoklad, že by došlo k pozitivnímu obratu. Je proto podle jejich názoru možné, že podobný čin by kdykoli opakoval. Problém je v tom, že soudní praxe dosud v hledisku účinné ochrany společnosti spatřovala především požadavek generální prevence, tedy potřebu působit uloženým trestem na ostatní členy společnosti. Požadavek individuální prevence (potřeba působit trestem na pachatele), a to i z hlediska ochranné funkce trestu odnětí svobody na doživotí spočívající v izolaci pachatele od společnosti, aby tak před ním byla chráněna, byl shledáván v druhé alternativní podmínce § 29 odst. 3 písm. b) tedy v tom, že není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody nad patnáct až do dvaceti pěti let. Přitom bylo zdůrazňováno, že zmíněný funkční význam a rozdílnost uvedených podmínek je třeba důsledně rozlišovat tak, aby nedošlo k jejich praktickému směřování (č. 41/1976 - str. 230, 231 Sb. rozh. tr.). Podle názoru Nejvyššího soudu není důvod pro změnu této soudní praxe. V posuzované věci to ovšem znamená, že splnění jedné z podmínek nezbytných pro uložení trestu doživotí /§ 29 odst. 3 písm. b) tr. zák./ nebylo odůvodněno v souladu s převládajícím výkladem zákona.

Shora vytýkané nedostatky odsuzujícího rozsudku krajského soudu ve skutkových podkladech neumožňující správné rozhodnutí o vině, zpochybňují i jeho právní závěry týkající se splnění dalších podmínek pro uložení trestu odnětí svobody na doživotí, a to mimořádně vysokého stupně nebezpečnosti činu pro společnost a zvlášť těžkého a těžko napravitelného následku (§ 29 odst. 3 písm. a) tr. zák.). Bez důsledného objasnění průběhu trestné činnosti a pohnutek, které k ní vedly, jakož i okolností významných pro závěr o eventuálním spolupachatelství, tedy i trestní odpovědnosti obviněného L. P. za usmrcení osoby, kterou sám zastřelil, nebylo možno uvedené důležité právní otázky vyřešit. Ze stejného důvodu není ani účelné se na tomto místě zabývat důvodností námitek, které vůči uvedeným závěrům vnesl obviněný L. P. v dovolání. Uvedené otázky zatím zůstávají otevřeny.

Popsaný nesoulad skutkových závěrů krajského soudu a jeho právního posouzení ve výroku o vině odsuzujícího rozsudku, jakož i zásadní pochybení při ukládání trestu doživotí, které neodstranil ani Vrchní soud v Praze, vedl Nejvyšší soud k závěru, že je nutno napadená rozhodnutí zrušit v celém rozsahu a krajskému soudu přikázat, aby věc znovu projednal a rozhodl. Pokud jde o výroky o vině trestnými činy neoprávněného ozbrojování, byly zrušeny proto, že v popisu skutku bylo uvedeno, že tyto zbraně byly použity ke střelbě dne 22. 7. 2003 v obci L., tedy při události zásadně se dotýkající výroku o vině, který byl zrušen.

V novém řízení krajský soud věc v potřebném rozsahu projedná a rozhodne tak, aby odstranil nedostatky ve skutkových zjištěních, které mu byly vytknuty v tomto rozhodnutí Nejvyššího soudu. Postupovat při tom bude způsobem, jenž byl Nejvyšším soudem přitom naznačen. Vyslovenými právními názory je ve svém rozhodnutí vázán (265s odst. 1 tr. ř.). Je rovněž nutné, aby v novém rozhodnutí byl respektován zákaz reformacionis in peius (§ 265s odst. 2 tr. ř.). Nejvyšší soud k tomu dodává, že nařízené doplnění skutkových zjištění jako podkladu pro právní závěr o tom, zda obvinění se činu dopustili jako spolupachatelé či nikoli, není vzhledem k výrokům o vině zrušeného rozsudku v rozporu s touto procesní zásadou.

P o u č e n í : Proti rozhodnutí o dovolání není s výjimkou obnovy řízení opravný prostředek přípustný (§ 265n tr. ř.).

V Brně dne 24. března 2005

Předseda senátu:

JUDr. Karel Hasch